

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3155/2020. (V. 15.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.1.10.042/2018/7. számú részítéletének a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartó rendelkezése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó Szegedi Törvényszék az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Indítványában kérte a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.1.10.042/2018/7. számú részítéletének a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartó rendelkezése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményeit az Alkotmánybíróság a 4/2014. (I. 30.) AB határozata (a továbbiakban: Abh.) indokolásának [1]–[21] bekezdéseiben részletesen rögzítette. A jelen ügyben támadott kúriai döntés a korábbi eljárással összefüggésben, az Alkotmánybíróság határozatában foglaltak figyelembe vételével született.
- [4] 3. A jelen alkotmányjogi panasz közvetlen előzményét jelentő bírósági eljárás a volt bíró felperes kezdeményezésére indult az indítványozó (alperes) fizetési felszólításának hatályon kívül helyezése, valamint – bírói tisztségéből történő felfüggesztése hatálya alatt, 2016. március 15-ig, azaz szolgálati jogviszonya megszűntetéséig – elmaradt illetmény megfizetése iránt. Az indítványozó ellenkérelme a kereset elutasítására (és a felperes perköltségben marasztalására) irányult; míg viszontkeresetében a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 222. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 164. § alapján a volt bírónak 2012. június 1-jétől 2015. október 15-ig, a jogerős elítéléséig megfizetett illetmény visszafizetésére, továbbá a felperes 15 millió forint sérelemdíj vagy nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezését kérte.
- [5] A Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.M.62/2016/28. számú ítéletével mind a felperes keresetét, mind az indítványozó viszontkeresetét elutasította; a másodfokon eljáró Gyulai Törvényszék 9.Mf.25.614/2017/4. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet a fellebbezett részében részben megváltoztatta: a perköltséget leszállította.
- [6] A Kúria – jelen ügyben támadott – Mfv.1.10.042/2018/7. számú részítéletének a rendelkező része a következő: „A Kúria a Gyulai Törvényszék 9.Mf.25.614/2017/4. számú ítéletének azt a részét, amellyel a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.M.62/2016/28. számú ítéletének a sérelemdíjra irányuló viszontkereset elutasító rendelkezést helyben hagyta, továbbá az ehhez kapcsolódó illetményre és perköltségre vonatkozó rendelkezését hatályon kívül helyezi és ebben a körben a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja. Egyebekben a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartja.”
- [7] A Kúria részítélete indokolásában kifejtette, hogy a jogvita eldöntése szempontjából az Abh.-nak volt kiemelt jelentősége, e határozatból következően a Kúria szerint nem volt vizsgálható, hogy a felperes a jogalap nélküli kifizetést maga idézte elő. Arra az indítványozói álláspontra, hogy a jogvita eldöntése során figyelmen kívül maradt a Bjt. 118. § (2) bekezdése; a Kúria kifejtette, hogy az Abh. szerint a Kúria az ott vizsgált döntéseivel a Bjt. 118. § (1) bekezdésében foglalt főszabályt kiüresítette, amikor elsődlegesen a Bjt. 118. § (2) bekezdés alapján úgy döntött, hogy a volt bíró a saját érdekkörében felmerült okból nem tudott munkát végezni; így részére illetmény sem jár. A Kúria hangsúlyozta, hogy az eljáró bíróságok a határozataikat az Alkotmánybíróság határozatában foglaltakra tekintettel, annak alapján hozták meg.

- [8] A Kúria az indítványozónak az Alaptörvény 28. cikkével összefüggésben előadott érveire válaszképpen megállapította, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint az Alaptörvény hivatkozott cikke a jogszabályok értelmezésére vonatkozóan tartalmaz iránymutatást, és a jogvita elbírálásakor az irányadó anyagi jogszabályt kell az Alaptörvény 28. cikke fényében értelmezni. „Az adott jogvitát tehát az Alkotmánybíróságnak az ügyben meghozott határozatára – amely a bíróságokra nézve kötelező – [az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 39. § (1) bekezdés] tekintettel, és az irányadó anyagi jogszabályok szövegéből kell eldönteni, a joghézag kitöltésére az említett Alaptörvénybeli előírás nem nyújt lehetőséget. A bíróságok pedig az irányadó – és rendelkezésre álló hatályban lévő – jogszabályokat megfelelően alkalmazták, jogsértés megállapítására a kifejtettek szerint nem volt mód.” (Kúriai döntés [84])
- [9] 4. Az indítványozó ezt követően fordult alkotmányjogi panaszával az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kúria részítélet-részének az alkotmányossági vizsgálatát, az alábbiak szerint.
- [10] 4.1. Az indítványozó szerint a Kúria a támadott részítélet-részt az Alaptörvény 28. cikke szándékos mellőzésével, jogszabály alkalmazása nélkül, egy korábbi alkotmánybírói határozat indokolására alapítva és annak is alaptörvény-ellenes értelmezésével hozta meg; ami így megsértette az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkében biztosított tisztességes bírói eljáráshoz való alapjogát, és mint közpénzekkel gazdálkodó szervezetet, megakadályozza az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdésében előírt alkotmányjogi kötelezettsége teljesítésében.
- [11] A fentiekén túl a Kúria a döntésnél irányadónak tekintett Abh.-t az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésével ellentétesen értelmezte, ami így sérti az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdését is.
- [12] Az indítványozó szerint a Kúria döntése nem egyeztethető össze továbbá az Alaptörvény N) cikk (1) és (3) bekezdésével, valamint megakadályozza az indítványozót, mint közpénzekkel gazdálkodó költségvetési szervet az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdésében előírt kötelezettségének teljesítésében.
- [13] A fentiekén túl az indítványozó sérülni véli az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, R) cikk (1)–(2) bekezdését, valamint 26. cikk (1) bekezdését is.
- [14] 4.2. Az indítványozó szerint az Alaptörvény 28. cikke sérül azáltal, hogy a Kúria értelmezése szerint „joghézag” áll fenn a kifizetett illetmény visszakövetelhetősége tekintetében; vagyis az előzetes letartóztatás időtartama alatt az Alkotmánybíróság határozata alapján jogszéren kifizetett illetmény visszafizetésére – jogszabályi rendelkezés hiányában – nincs mód. Ezzel szemben az indítványozó szerint az előzetes letartóztatás időtartama a kiszabott szabadságvesztés részévé válik, a szabadságvesztés időtartamára pedig nem jár illetmény, azonban ezt nem lehetett korábban, a jogerős elítélés időpontja előtt figyelembe venni.
- [15] Az indítványozó – a bírói eljárás során is részletesen kifejtett – álláspontja szerint van olyan jogszabály, amelyet a bíróságnak alkalmaznia kellett volna; ez pedig a Bjt. 222. § (1) bekezdés a) pontja alapján „megfelelően” alkalmazandó Mt. 164. §-a. Az indítványozó szerint ezt a jogszabályi rendelkezést azért hagyták figyelmen kívül a bíróságok, mert az Abh.-t tartották továbbra is a megváltozott jogi helyzetű igény elbírálása alapjául.
- [16] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria alaptörvény-ellenesen értelmezte magát a döntése alapjának tekintett Abh.-t is. Az Abh. ugyanis csak arra a jogi helyzetre vonatkozott, amelyik az alkotmánybírói eljárás tárgya volt, nevezetesen arra, hogy a bírói tisztségből való felfüggesztés idejére – függetlenül annak okától – megilleti-e a bírót az illetménye. Ezzel szemben a jelen ügyben a per tárgya és az eldöntendő jogkérdés az volt, hogy a már jogerősen szabadságvesztésre ítélt volt bíró felperestől visszakövetelheti-e a munkáltató az előzetes letartóztatás idejére munkavégzés nélkül havonként kifizetett illetményösszegeket. Az indítványozó szerint a Kúria részítéletéből az következik, hogy a Bjt. csak arra az esetre rendelkezik a bíró részére a felfüggesztése idejére kifizetett illetménye 50%-os visszafizetési kötelezettségéről, ha a Bjt. 124. § (1) bekezdés f) pontja szerint a fegyelmi vétségét megállapították és bírói tisztségéből való felmentését indítványozták. Az indítványozó szerint nem felel meg az Alaptörvénynek az az értelmezés, melynek eredményeként annak a bírónak, akinek fegyelmi büntetés kimondásával szűnt meg a bírói szolgálati viszonya, vissza kell fizetnie a bírói tisztségből történt felfüggesztés idejére kifizetett illetménye 50%-át, de az a bíró akinek ilyen módon nem tud megszűnni a munkaviszonya – mert bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték és ezért kötelező felmenteni – a teljes illetményére véglegesen jogosulttá válik, azt megtarthatja. Az indítványozó szerint az Abh. olyan értelmezése, mely szerint a bírói felfüggesztés idejére kifizetett illetményt a munkáltató

a bíró jogerős szabadságvesztésre ítélese után sem követelheti vissza, önmagában is alaptörvény-ellenes értelmezés.

- [17] 5. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [18] 5.1. Az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény a 55. §-ával 2019. december 20-i hatállyal módosította az Abtv. 27. §-át. Az Abtv. módosított 27. §-a az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [27. § (1) bekezdés]. Jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt, akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz, vagy akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed [27. § (2) bekezdés]. Közhatalmat gyakorló indítványozó esetén vizsgálni kell, hogy a panaszában megjelölt, Alaptörvényben biztosított jog megilleti-e [27. § (3) bekezdés]. Az indítványozó félként – alperesként – járt el a bírósági eljárás során, ezért az érintettsége megállapítható.
- [19] 5.2. Az Abtv. 51. § (1) bekezdése alapján az ügy érdemi vizsgálatának előkérdése az indítványozói jogosultság vizsgálata. Az indítványozó, mint állami szerv az alapul fekvő eljárásban nem e funkciója szerint, hanem a volt bíró felperes jogi személy munkáltatójaként, mellérendelt pozícióban szerepel, így alkotmányjogi panasz benyújtására jogosultnak tekinthető, mind a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat, mind az Abtv. módosított rendelkezésére tekintettel.
- [20] 5.3. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pont, 52. § (1b) bekezdés *b*) pont], hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítványban szereplő, sérülni vélt alaptörvényi rendelkezések egy része nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított és védett alapjogának, így ezekre alkotmányjogi panasz nem alapítható. E körbe tartozik az indítványozó által megjelölt alaptörvényi rendelkezések közül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, N) cikk (1) és (3) bekezdése, R) cikk (1)–(3) bekezdése, 24. cikk (1) bekezdése, 28. cikke, valamint a 39. cikk (2) bekezdése. Ennek megfelelően e rendelkezések állított sérelme nem vetheti fel az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét sem. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy az indítvány ezen elemek vonatkozásában nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti követelményt.
- [21] Az indítványozó a fentiekén túl az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is állította, előadása szerint a Kúria a kifogásolt döntését „az Alaptörvény 28. cikke szándékos mellőzésével, jogszabály alkalmazása nélkül, egy korábbi alkotmánybírósági határozat indokolására alapítva és annak is alaptörvény-ellenes értelmezésével hozta meg. Ez a bírósági eljárás megsértette az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkében biztosított, tisztességes bírósági eljáráshoz való alapját”.
- [22] 5.4. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. E rendelkezés *b*) és *e*) pontjai alapján a kérelem akkor tekinthető egyértelműen határozottnak, ha az indítványozó megjelöli az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint ha indokolást ad elő arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, vagy bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.

- [23] Az indítványozó az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésére is akként hivatkozott, mint amit a kúriai döntés sért, erre vonatkozóan azonban nem adott elő semmilyen indokolást, így a panasz e tekintetben nem felel meg a határozott kérelem fent megjelölt követelményeinek.
- [24] Az Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére vonatkozó indítványozói érvelés a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vélt sérelmét nem támasztja alá, azzal összefüggésbe nem hozható. Az indítványozó lényegileg azt kifogásolja, hogy a Kúria szerint joghézag áll fenn az illetmény visszakövetelhetősége tekintetében; így az előzetes letartóztatás ideje alatt – az Alkotmánybíróság határozata alapján egyébként jogszerűen – kifizetett illetmény visszakövetelhetősége tekintetében az indítványozóval szemben az Mt. 164. §-át nem tartotta alkalmazhatónak, illetőleg annak értelmezése az indítványozóétól eltért. A Kúria ugyanis rámutatott ítéletében, hogy a kifizetés jogszerűségét a kifizetés időpontjában kell vizsgálni, aminek akkor a Bjt. 118. § (1) bekezdése, valamint az Abh. szerint jogszabályi alapja volt; míg az az indítványozói hivatkozás, hogy a felperes a jogalap nélküli kifizetést maga idézte elő, az Abh.-ban foglaltak alapján már nem volt vizsgálható.
- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában kizárólag a fenti értelmezést vitatta, indokolása kizárólag az Alaptörvény 28. cikkére vonatkozik, e rendelkezés pedig – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően, a fentebb írtak szerint – nem tekinthető az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának.
- [26] 6. Vizsgálata eredményeként az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint 52. § (1b) bekezdés b), illetve e) pontjaiban foglalt feltételeknek, ezért befogadására nincsen mód. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. április 28.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/695/2019.

• • •